

HARAP MESCİTTE BİR ADAM: MAHMUT KAPLAN

Prof. Dr. Nurullah ÇETİN

Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

İnsan, hayatta kaldığı süre içinde değişik vesilelerle, iradî ya da gayr-ı iradî olarak, kaderin sevkiyle dostlar edinir. Belki yüzlerce binlerce insanla tanışır, arkadaş olur, dostluklar kurar, birlikte yola giderler, iş tutarlar, yerler içerler. Çocukluk ve gençlik yıllarında pek belli olmuyor ama ilerleyen yaşlarda hasbî dostlar elene elene iyice azalıyor. Çünkü zamanla çok imtihanlardan geçiyor bu dostluklar, iğne deliğinden geçerek sınanıyor, ince elenip sık dokunan süreçlerden geçiyor ve sonunda çok az sayıda dost kalıyor.

Ben de galiba bu aşamaya geldim ki zaman zaman geriye dönüp bakınca samimi, hakiki, hasbî dost olarak kimler var diye düşünüyorum ve aklıma birkaç kişi geliyor. Bunlardan biri de Prof. Dr. Mahmut Kaplan. Mahmut Kaplan'la tanışmam 1981 yılında oldu. Benden aşağı yukarı 10 yaş büyük ama kendisiyle çok rahat arkadaşlık kurabildim. O tarihten bu yana da dostluğumu bütün menfaat endişelerinden uzakta, tamamen gönül, kalp, ruh, düşünce birlikteliğine dayalı olarak koruyabildiğim nadir kişilerden biri oldu. Kendisi, büyük olgun kişiliğiyle hasbî dostluluğunu göstermeye devam ediyor.

Mahmut Kaplan benim için her zaman “Mahmut ağabey” dir. Onu mahcup edalı, güler yüzlü, sıcakkanlı, emniyet ve huzur telkin eden bir yüz olarak tanıdım. Ben lisans öğrencisi iken o lise öğretmeni ve doktora öğrencisi idi. Onu, bana Türk edebiyatını sevdiren, okumayı, araştırmayı, yazmayı, akademisyen olmayı teşvik eden gönül ehli bir ağabey olarak tanıdım. Ben Mahmut Ağabeyi tanıdığımda bana ve birkaç arkadaşına Türk edebiyatının en seçkin eserlerini okumayı ve kabiliyetimiz olan türlerde yazı yazmayı salık verir, yazılarımızı inceleyip eleştirir, yol ve yön gösterirdi. Onun teşvikleriyle üniversite lisans öğrenciliğim yıllarında şiirler, denemeler, inceleme yazıları yazdım ve bunlar dergilerde yayınlandı.

Mahmut Ağabey, gerek lise gerekse üniversite öğretmenliklerinde hep iyi bir öğretmen olarak tanındı. Öğrencileri kendisinden hep sitayişle bahsettiler. Eskimez Türk edebiyatını iyi bilen, iyi anlatan, iyi araştıran ve iyi inceleyen bir edib-i müeddeb hoca olarak bilindi. Kendisini yakından tanıyanlar, onun bu asrî zamanlara yanlılıkla düştüğünü hemen farkedelerler.

O, aslında hâl ve tavırlarıyla, duruşuyla, yaşantısıyla Nabi'nin şiirlerinden süzülüp gelen bir eski zaman hakîmidir. Divan edebiyatı bilgeliği onda hâl

olarak yaşanan bir şeydir. Şöhreti, görünmeyi, kibirlenmeyi, kötülüğü, cimriliği, zulmetmeyi sevmeyen bir iyilik abidesidir. Mahmut Kaplan'dan kötülük, zulüm, haksızlık, çirkinlik, ihanet gördüğünü söyleyene rastlamadım.

Kendisine kötülük yapanlara bile iyilik yaptığını, haksızlık yapanlara adaletle davrandığını, hakkaniyet, iyilik, iyi muamele, iyi niyet, dürüstlük, doğruluk gibi bütün insanî ve İslamî değerleri kendisinde hem ben bizzat gördüm, hem de görenleri çok dinledim. Velhasılı Mahmut Kaplan, bu kirli zamanlarda nadir bulunan yolunu şaşırılmış bir eski zaman çelebisidir.

Mahmut ağabeyle birlikte ortak resmî görevlerde bulunduk, yurtdışında sempozyumlara, konferanslara katıldık, tatillerde ailecek birlikte olduk, arkadaş toplantılarında aynı havayı soluduk. Bütün bu birlikteliklerde kendisiyle beraber olmaktan dolayı hep bir ferahlık, hep bir itminan, hep bir doluluk duygusu yaşamışımıdır. Zengin bir mizah repertuarına sahiptir ve bütün bu nükteler, latifeler, fıkralar hepsi de zariftir, asildir, naziktir ve hikmet yüklüdür. İnsanı ve hayatı anlamamda bu birikim benim için besleyici olmuştur.

Mahmut Kaplan, kendisinden emin olunan, insanı tam manasıyla selam atmosferi içinde tutan nadir müslümanlardan biridir. İnsan, sabır, tahammül, diğergâmlık, emniyet, yardımlaşma gibi insanî hasletleri onunla birlikte olunca daha iyi anlayabiliyor.

1994'te Ankara'da Elif Kitapları arasında çıkan şiir kitabı *Öksüz Kubbe*'nin hazırlanmasından basımına kadar birçok aşamasında dahlim ve katkım oldu. Bu kitapta yer alan şiirler, benim daha önce değişik dergilerde çıkan ve zevkle okuyup etkilendiğim metinlerdi. Bunların toplanıp kitap halinde neşri konusunda kendisini zor ikna etmişim. Çünkü bu tür işlerde çekinir, benlik, gurur, gösteriş, şöhret gibi afetlerden elinden geldiği kadar uzak durmaya, yanaşmamaya çalışır. Bu kitaptaki şiirler bana göre 1980'li, 90'lı yılların en samimi, en hasbî, en güzel şiirleri arasında yer alır. Bunları hâlâ döne döne okurum. Nitekim "Analar" şiirini tahlil edip önce bir dergide, sonra da *Şiir Tahlilleri 1* (Ankara 2008) adlı kitabımda yayınladım.

Öksüz Kubbe adlı kitabında, daha öncesinde *İntihar Kitabı* (Ankara 1984) kitabında yer alan şiirler toplamında Mahmut Kaplan, samimi, mümin bir Türk'ün modern zamanların kirli havasını solumak zorunda kalışının iç sıkıntılarını, teneffüs ihtiyaçlarını, içten niyazlarını, samimi nedametlerini, ilahî nuru arama cehdini olanca samimiyeti ve tabiiliğiyle terennüm eder.

Mahmut Kaplan aslında şiiriyle var olan, şiiriyle var oluşunu anlamlandırmaya çalışan, modern zamanlara İslam imanı ile anlam katmaya çalışan, hayatı, varlığı, zamanı, mekânı, İslam imanı ile yorumlayan bir sahih Türk şairi kimliğiyle ön plandadır. Onun Divan edebiyatı alanındaki akademik çalışmaları aslında bana göre şiirini besleyen bir kültürel zemin işlevine sahiptir. Mahmut Kaplan, şiiriyle tanımlanabilecek bir münevver Türk aydınıdır.

Mahmut Kaplan'ı bütün kimliğiyle, ruhuyla, içiyle dışıyla tanımlayabilecek en denk düşen şiiri "Harap Mescitte Bir Adam"dır. Modern

zamanların mahkûmu garip müminin dramını bu şiir kadar etkili ifade eden başka bir metin görmedim. Yıldızları bir bir sönen gök, aslında millî ve manevî değer yıldızları yok edilmiş, kuru, donuk, soğuk, karanlık modern zamanlar Türkiyesidir. Kendi gök kubbemizin bütün ilim, irfan, insanlık, medeniyet, bilim, İslam yıldızlarımızın söndüğü modern zamanların dramatik yasını tutan, harap bir mescide dönen zamanımızın mihrabında uyanan gölge, aslında Mahmut Kaplan'dır. Viranenin içinden doğrulan, bir yeni diriliş ve doğruluş çabasını ve cehdini de barındırır bu dramatik tavır. Harap mescidin kırık camlarında oynaşan ışıklar, aslında maneviyat harabesine dönen ülkemizde Mahmut Kaplan'ın yakmaya çalıştığı ilim, irfan, sanat kandilleridir.

Mahmut Kaplan'a bakanlar onu "Kendini bir derin rüyaya bırakmış / gibi durgun" görürler. Mensup olduğu Türk milletinin kötü gidişatından, dünya çapında evrensel İslamlık ve Türklük medeniyet değerlerine sırt çevirmesinden duyduğu hüznü derinden yaşayan ve buna karşı bir şeyler yapmaya çalışan, millî sorumluluğu ağır bir yük gibi taşıyan sahil bir bilgedir Mahmut Kaplan. Bu yüzden "gözyaşları durmadan akmış / ıstırap yüzünde huzme huzmedir."

Mahmut Kaplan'ın Türk milleti adına bütün feryadı şu üç mısradaki saklıdır:

"Dilinde iki hece: Yâ Rab!
Nefis başını aldı
Kırarak dizginleri"

Modern zamanlarda insanımızın Müslümanlık ve Türklük değerlerinden uzaklaşıp, âdeti bütün dizginlerini kırarak, nefsinin, salt maddesinin, teninin, cesedinin emrine tabi kuru, maddeci, kozmopolit bir yapıya dönüşerek aslı kimliğine ihanet ederek, kendisini insan eden büyük kültür ve medeniyet birikimine sırt çevirip Batının kokuşmuş kabuk değerleriyle oyalanan zavallı mankurtlar hâline gelmeleri karşısında duyduğu ıstırap, bir gerçek aydın bilincinin dışavurumudur.

Nefsin yani Batı kaynaklı materyalizm, konformizm, hedonizm, liberalizm, komünizm, globalizm ve daha bir sürü felâket sistemlerinin esaretinde bir sürüye dönüşen kalabalık karşısında Mahmut Kaplan şöyle der:

"Sonra bozuldu sihir
Bir gizli çılgılık duydum.
Ruhumda bir hıçkırık...
Sonra bir acı çöktü günahın kurşun yükü...
Uyandım... İçimde bir ürperiş..
Bir azap bir kırıklık.
Beki de bir diriliş."

Bozulan sihir, batıcılaştıkça batan Türk milletinin millî ve manevî havasının kirlenmesi; hatta yok olması sonucu ortaya çıkan yavan, anlamsız, boş atmosferdir. Bu durum karşısında duyarlı bir Türk şairi elbette çılgılık çılgılığa hıçkıracaktır. Büyük bir sorumluluk karşısında sırtında günahın kurşun yükünü hissedecektir. Bir azapla bir kırıklıkla ürpererek uyanır. Bu, aslında bir dirilişin,

bir yeniden doğuşun zeminidir. Mahmut Kaplan işte bu kötü, yavan, olumsuz zamanlarda bir yeniden doğuş ruhunu temsil eden bir sahil Türk şairidir.